

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, zanjo predsednica dr. Danijela Makovec Radovan:

Pošiljam vam odziv Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije na napovedane spremembe zakonodaje s področja vzgoje in izobraževanja, ki je bil javno objavljen 9. aprila 2025:

Po posvetu Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije (ZDPDS) so se pedagogi odzvali na napovedane spremembe zakonodaje s področja VIZ, pripravili so tudi odziv, v katerem opozarjajo na nekatere nedomišljene, strokovno neustrezne in parcialne rešitve v predlogih sprememb več zakonov.

Odziv j(v obliki peticije) e bil za širšo javnost odprt teden dni, potem so ga iz ZDPDS poslali na Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Vlado RS ter Državni zbor RS.

Svoj podpis k peticiji je lahko prispeval vsak, ki se z vsebino zapisanega ne strinja.

Vrsto predlaganih rešitev bi veljalo premisliti, nekatere pa zagotovo umakniti

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje je v zadnjem obdobju v zakonodajno obravnavo posredovalo vrsto sistemskih sprememb na področju vzgoje in izobraževanja. Že dlje časa je v parlamentarni obravnavi novela Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, v zgodnejših fazah obravnave pa so še Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o maturi in Zakon o šolski inšpekciji. Podpisniki opozarjamo, da mnoge predlagane rešitve niso niti sistemsko niti strokovno premišljene, nekatere pa tako izrazito posegajo v kurikularno in sistemsko zasnovo vzgoje in izobraževanja, da bi bilo pred njihovo uvedbo potrebno doseči širši strokovni konsenz ter opraviti tudi javno razpravo.

Zakon o vrtcih vključuje nekatere sistemske in strokovno neustrezne rešitve, ki se nanašajo na kakovost in pravičnost predšolske vzgoje. Čeprav nataliteta pada in so znani izsledki številnih raziskav o povezavi strukturne in procesne kakovosti ter o neposredni povezavi števila otrok v oddelku z njihovim razvojem in učenjem, se ohranja fleksibilni normativ števila otrok v oddelku, ki je bil uveden v času čakalnih vrst za vključitev v vrtec. Normativ o tedenski delovni obveznosti vzgojiteljice za zgodnjo obravnavo otrok je neustrezen in ne upošteva, da te ne opravljajo le neposrednega dela z otroki v oddelku, pač pa ob tem še veliko dodatnega strokovnega dela. Nedomišljena in v celoti nedodelana je rešitev o krajših programih, ki naj bi potekali v obsegu 240 ur letno in sicer zadnje leto pred vstopom otrok v šolo, in to »obvezno« za otroke s t. i. posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami (romski otroci, otroci tujcev, otroci s posebno družinsko problematiko). Rešitev se bere kot diskriminatorna in dvomljiv je tudi njen pedagoški učinek. Določilo, da se bodo zasebni vrtci v prihodnje financirali na podlagi koncesije, ki naj bi jo občina razpisala, če bo v javnih vrtcih premalo mest za vse otroke, pomeni odmik od že doseženega koncepta urejanja

zasebnih vrtcev, in sicer da zasebni vrtci bogatijo javno ponudbo in staršem omogočajo izbiro.

V zakonu o osnovni šoli se največ sprememb obeta na področju vzgojnega delovanja, predvideva pa se tudi uvedba novega obveznega predmeta tehnika in digitalne tehnologije, ki naj bi postal del predmetnika OŠ v 7. razredu. Nov obvezni predmet se uvaja, čeprav ni jasno, kakšni naj bi bili cilji in vsebinska zasnova novega predmeta, kdo naj bi predmet poučeval – kar je še posebej relevantno vprašanje ob porem pomankanju učiteljev –, zlasti pa ni razumljivo, zakaj bi predmet s praktično enakim imenom uvajali v predmetnik 7. razreda, kjer že poteka pouk predmeta tehnika in tehnologija. Gre za tako nedorečeno kurikularno spremembo, da predlagamo njen umik iz zakonske novele. Prav tako predlagamo premislek o rešitvi, ki predvideva ponovno uvedbo opisnega ocenjevanja v 3. razred osnovne šole: vrsta razlogov in kritik je namreč pred več kot desetletjem botrovala odločitvi, da opisno ocenjevanje v 3. razredu nadomestimo s številčnim.

Največ sprememb na področju osnovnošolskega izobraževanja se sicer nanaša na vzgojno delovanje osnovnih šol. Povsem nedomišljeni so predlogi ukinitve vzgojnega načrta in selitev opredelitve vzgojnih dejavnosti v letni delovni načrt ter popoln izbris zahteve po oblikovanju individualiziranega vzgojnega načrta za učence, ki so prejeli vzgojni opomin. Da se vzgoja znajde kot dodatek vzgojnim ukrepom za zagotavljanje varnosti (60.i člen), pa je za šole povsem neprimerno sporočilo. Hkrati s tem se zastruje možnost pošolanja učenca brez soglasja staršev in možnost izreka vzgojnega opomina, ki ni več skrajno disciplinsko sredstvo, ki se izreče, ko vzgojne dejavnosti ob predhodnih kršitvah niso dosegle namena. Predvsem pa se v novem poglavju Zagotavljanje varnosti šolam dodeljujejo pooblastila v zvezi z organizacijo izobraževanja izven oddelka ali skupine, omejitvami rabe elektronskih naprav in pregleda osebnih stvari, ki naj bi jih določala šola sama, čeprav gre za grobe posege v pravice učencev (do šolanja in do osebnega pregleda ter začasnega zaseganja otrokove lastnine), ki bi jih moral natančno določiti zakon, njihovo upravičenost pa bi morali preveriti Varuh otrokovih pravic in pravni strokovnjaki s področja kazenskega in procesnega prava. Uvajanje normativnih predpisov in protokolov ravnanja hkrati uvaja kulturo reševanja konfliktnih dogodkov, ki je značilno birokratska, s čimer se v delovanju šole izgublja vzgojna komponenta.

Opozoriti želimo tudi na izjemno sporne spremembe Zakona o maturi, ki predvideva, da bodo dijaki srednjih strokovnih šol lahko opravljali poklicno maturo s tremi predmeti splošne mature in si s tem pridobili omejen dostop do študija na univerzi. Če se je s predlagatelji mogoče strinjati, da se pri obeh maturah pojavljajo težave in izzivi, ki jih je treba resno obravnavati, pa aktualni predlog vnaša v sistem nove težave in nejasnosti. Predlagana 5-predmetna poklicna matura v učinku ne bo zgolj ena od oblik poklicne mature, kot je zapisano v predlogu Zakona, ampak gre v resnici za nov tip mature oz. nov tip zaključevanja srednješolskega izobraževanja. En izobrazbeni standard (en

program) bo torej vodil do dveh izhodov z različnimi nadaljnji možnostmi tako z vidika nadaljnega izobraževanja kot z vidika zaposljivosti. Ocenjujemo, da to ni ne strokovno smotrno ne legitimno in pravično. Poleg tega predlog ni usklajen s kurikularno prenovo, ki temelji na Izhodiščih za prenovo katalogov znanja za splošnoizobraževalne predmete v poklicnem in strokovnem izobraževanju ter Izhodiščih za pripravo izobraževalnih programov v nižjem, srednjem poklicnem in srednjem strokovnem ter poklicno tehniškem izobraževanju. Noben od omenjenih dokumentov te nove oblike mature ne predvideva. Zelo nepremišljen pa je predlog tudi z vidika organizacijskih in kadrovskih vprašanj, ki bi jih bilo, še posebej zaradi perečega pomanjkanja učiteljev, premisliti in tudi rešiti preden spreminjamo zakon. Nenazadnje, če priprava dijakov srednjih strokovnih šol ne bo enako kakovostna kot je priprava gimnazijcev, bo to povzročilo tudi znižanje standarda gimnazijske izobrazbe, saj se maturitetni izpiti ocenjujejo s ponderiranjem, s katerim se zagotavlja okoli 90 % uspešnosti dijakov na maturi. Skrb za ohranitev kakovostne gimnazije se lahko prevesi v svoje nasprotje.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje pozivamo, da iz postopka umakne strokovno sporne in sistemsko nedomišljene predloge rešitev, s katerimi se parcialno posega v zasnovo sistema vzgoje in izobraževanja. To je praksa, ki v našem prostoru na tem področju prevladuje že zadnji dve desetletji – in bil bi skrajni čas, da se z njo preneha.

Prvopodpisani:

dr. Danijela Makovec Radovan,

dr. Katja Jeznik,

dr. Robi Kroflič,

dr. Ljubica Marjanovič Umek,

dr. Klara Skubic Ermenc in

dr. Damijan Štefanc